

MÁRKI-ZAY TREND

AZ ELŐVÁLASZTÁS SZAVAZÓIRÓL RÖVIDEN

www.21kutatokozpont.hu

Vezetői összefoglaló

Márki-Zay Péter minden várakozást felülmúlva teljesített a miniszterelnök jelölti előválasztás első fordulójában. Ismertsége és népszerűsége 2018-as politikai színtérre való lépése óta növekedett, különösen az előválasztási kampány során. Újszerűsége, pártonkívülsége, Dobrev Klára megosztó személye, valamint Karácsony Gergely visszalépése következtében pedig végül ő kerülhetett ki a második forduló győzteseként.

Amellett, hogy számos szavazó csak az első körben voksolt, mégis növekedett a részvétel az őszi előválasztás második körére, ami a második körös új szavazók magas számának (78 ezer fő) tudható be. A második körben először szavazók között valószínűleg jelentős az aránya a Márki-Zay által megnyert bizonytalan, kiábrándult és első (fiatal) szavazóknak. Az első körben voksolók, de második körben az előválasztásról távolmaradók feltehetőleg azok a szavazók, akiknek jelöltje kiesett az első fordulóban. Legnagyobb valószínűséggel ők Jakab Péter szimpatizánsai lehetnek, hiszen ő nem támogatta explicit módon sem Dobrevet, sem Márki-Zayt a második fordulóban.

A szavazók számának területi megoszlását jelentősen befolyásolta a részvételi szabályok módosítása, így azokból csupán gyenge lábakon álló következtetések vonhatók le, az ugyanakkor biztos, hogy a tágabban vett budapesti belvárosi választókerületekben jelentősen nőtt az előválasztáson résztvevők száma.

A 21 Kutatóközpont elemzésében megvizsgálta, hogy Karácsony visszalépése és Márki-Zay melletti kiállása, illetve Jakab Péter és Fekete-Győr András kiesése vajon milyen hatással lehetett a szavazatok 2. körös megoszlására Dobrev és Márki-Zay között. Jakab első körben elért szavazatainak aránya pozitívan korrelál Dobrev két kör közötti szavazat különbségével: vagyis ahol Jakab jól szerepelt az első fordulóban, ott Dobrev többet tudott nyerni a második fordulóban korábbi (elsőkörös) eredményéhez képest. Márki-Zay eredményével ellentétes összefüggésben áll Jakab eredménye. Ezzel szemben Karácsony első fordulóban elért szavazataránya pozitívan korrelál Márki-Zay két forduló közötti szavazat-többletével. Ez a hatás a belpesti és a budai választókerületekben a legjelentősebb, amellett, hogy az ország többi részén sem elhanyagolható.

Márki-Zay győzelme kétségkívül meglepetést okozott, a kérdés az, hogy vajon kitart-e a 2022-es országgyűlési választásig, illetve képes-e egy olyan víziót kínálni, ami meggyőző az előválasztástól távolmaradó szavazói csoportoknak (pl. bizonytalanok, most otthonmaradó ellenzékiek, kormánypártokból kiábrándult szavazók) és az előválasztáson résztvevő, de nem Márki-Zay szavazóknak, különös tekintettel a DK szavazóira.

Láttuk-e, hogy mi jön?

Márki-Zay a surranópályán, kevés anyagi erőforrással, komolyabb szervezeti háttér nélkül ért el egy sokak számára igen meglepő eredményt. De valóban a semmiből bukkant volna fel MZP?

Hódmezővásárhely polgármestere a nagy politikába való [váratlan betörése](#) óta (2018 tele) kisebb [ingadozásokkal](#) a [legkedveltebb](#) ellenzéki politikusok között szerepel: Márki-Zay népszerűségét – ellentétben több korábbi ellenzéki vezető politikussal – nem tépázta meg a 2018-as ellenzéki vereség, a Fidesz [személyét támadó lejárató kampánya](#) se rombolta a kedveltségi indexét. Viszonylag kedvező helyzetben ugorhatott neki a 2018-22-es ciklusnak. Élve a politikai lehetőségével, egyszerre két szintéren – Hódmezővásárhely polgármestereként és a Mindenki Magyarországa Mozgalom (MMM) egyik alapítójaként és elnökeként – tanulhatta és bizonyíthatta be politikai rátermettségét és a vezetőképességét. Márki-Zay, a politikai uborkaszegzon közepén, 2020 júniusában elsőként [jelentkezett be](#) az egyesült ellenzék miniszterelnök-jelölti pozíciójára. Népszerűsége – ha nem is látványosan – de fokozatosan emelkedett, egy a Medián által készített [kutatás szerint](#) a szavazókorú népesség harmada 2020 őszén a fontos politikai szerepben Karácsony mellett egyedül Márki-Zayt tudta elképzelni. Hiába a népszerűségének a fokozatos emelkedése, a publikusan elérhető közvélemény-kutatások 2021 [tavasza](#) és [nyara](#) között rendszerint a 4. helyre mérték az ellenzéki miniszterelnök-jelöltek között zajló előválasztási versenyben, a 2. fordulóra jutását egyik közvélemény-kutató intézet sem prognosztizálta.

Jakab Péter vártnál rosszabb szereplése, Márki-Zay vitákon nyújtott teljesítménye, jól célzott kampánya, ellenzéket és a kormányt egyszerre bíráló retorikája, mind-mind ahhoz vezethettek, hogy meglepetésként ő kerüljön be a top 3-ba és így a második fordulóra. Míg Dobrev – elsősege nyomán Karácsony visszalépéséig – a saját kampányára koncentrált, a második és harmadik helyen végzett Karácsony és Márki-Zay rögtön az eredményhirdetés után tárgyalásba kezdtek az egymás javára történő visszalépés lehetőségéről: a folyamat alatt több alternatíva is előkerült, végül közvélemény-kutatási adatok ([itt,itt](#)), a Momentum [bejelentése](#) és a két jelölt között zajló tárgyalások végeredményeként Karácsony lépett vissza Márki-Zay Péter javára.

Annak ellenére, hogy hazánkban még nem került sor országos szintű előválasztásra, a választók idősebb szegmense – feltehetőleg a 2010 előtti kétfordulós rendszer működésének ismerete és az előválasztási szocializáció miatt – nem fordult el a második körös résztvételtől. A Karácsony és Márki-Zay között zajló hosszabb egyeztetési folyamat, a személyeskedő hangvételű, korábbihoz képest vehemensebb második fordulós kampány sem eredményezett az ellenzéki választók között igazán szembetűnő lemorzsolódást, szavazástól való távolmaradást. Ugyan szó esett arról, hogy [számos választó kizárólag az első fordulóban vett részt](#), ennek okaként inkább a kialakult párharc személyi összetételét, az élesedő és egyre inkább nagyobb téttel bíró versenyt, a jelöltek közötti felszínre került szakpolitikai különbségek és nem a kampány stílusának milyenségét azonosíthatjuk.

A második forduló participáció tekintetében [magasabb részvételt](#) hozott, 28 667-tel többen voksoltak a második fordulóban, ami 4,5 százalékos növekedést jelent. [Nemzetközi példákat](#) vizsgálva akár az [amerikai republikánus és demokrata elnökjelölti előválasztásokra](#), akár az európai példákat tekintve az [olaszországi](#) vagy franciaországi előválasztásokra gondolunk, mindegyik esetben olyan kampányt figyelhattunk meg, amely a választás végéhez közeledve feszültebb formát öltött, de ez nem járt feltétlen a választók részvételi szándékának csökkenésével, vagy az adott párt vagy formáció, szövetség felbomlásával.

Milyen választói csoportok dönthették el a második fordulót?

Fontosnak tartjuk leszögezni, hogy a két forduló között [megváltoztak a részvételi feltételek](#): míg az első fordulóban csak a bejelentett, állandó lakcím szerinti választókörzetben lehetett szavazni, a második fordulóban a választók éljenek bárhol az országban, bárhol szabadon szavazhattak. A fővárosi szavazók növekedésének okát tehát részben az ott élő, azonban nem oda bejelentett lakosok, valamint az agglomerációban és az elővárosokban élő, ugyanakkor Budapesten dolgozó, tanuló ellenzéki szavazókban érdemes keresni. Feltehetően ez a növekedés az ország többi pontján – például a nagyobb egyetemi városokban – is érvényes lehet(ett), ugyanakkor a második fordulás eredményekről egyelőre megyei szintű bontásban elérhetők az adatok, így csupán felületes képet tudunk jelenleg adni és pontosan nem tudjuk, hogy ez a hatás mennyiben rajzolhatta át a részvételi mintázatokat. Amellett sem mehetünk el szó nélkül, hogy a második körben az online szavazás is jobban muzsikált: szerver leállásról nem tudunk, elbeszélésekből ítélve, maga a szavazás is hatékonyabban (gyorsabban) és gördülékenyebben (mind operátori, mind szavazói oldalról) zajlott, így több állampolgár online vehetett részt az előválasztás második fordulójában.

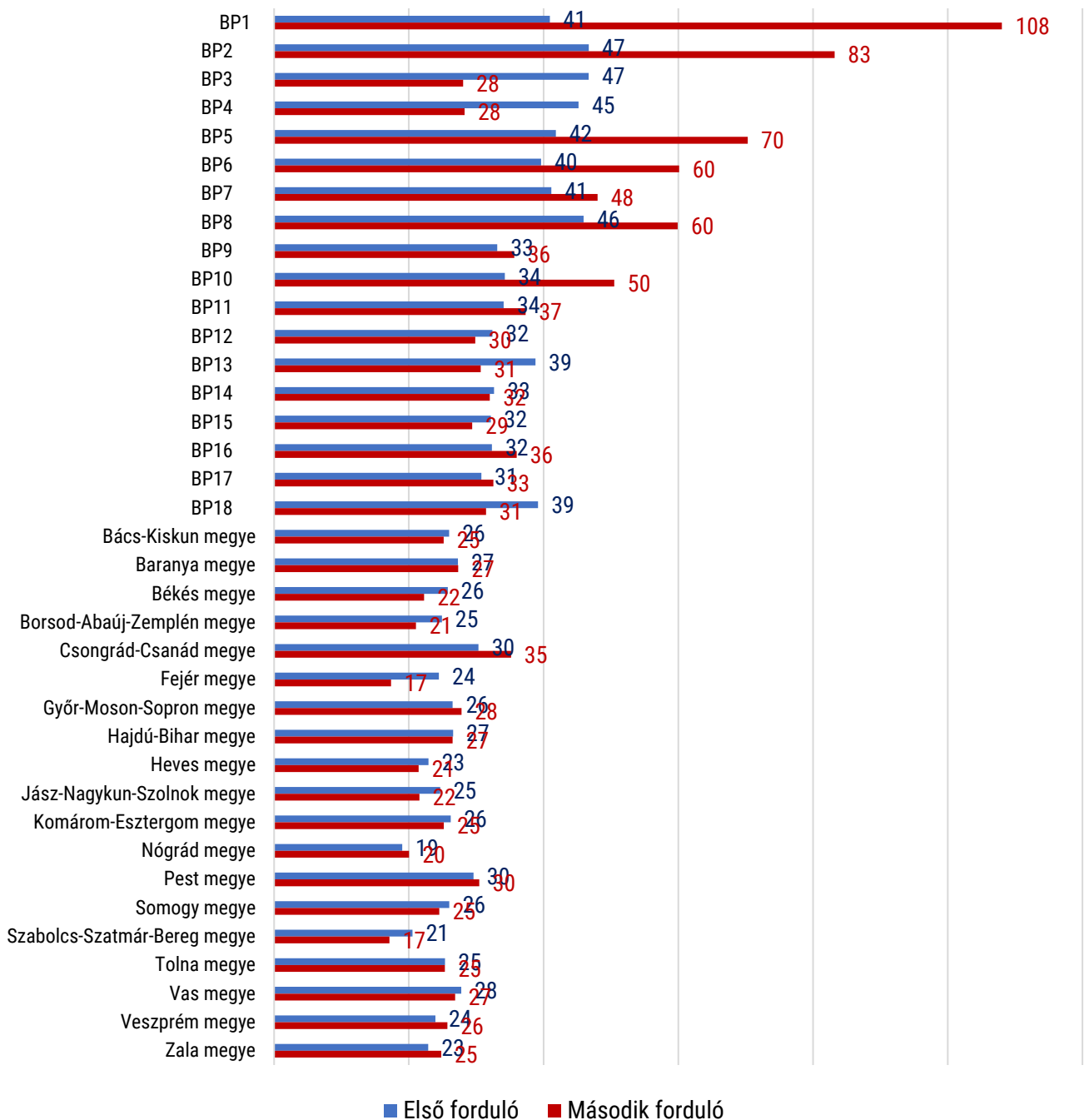
A részvételi adatokat vizsgálva, a második forduló két kardinális kérdést hagyott maga után: (1.) kik azok a választói csoportok, akik az első fordulóban [még nem, de a második fordulóban részt vettek](#) és vajon (2.) kik azok a választók, akik az első fordulóban szavaztak, a második fordulóban viszont [inkább távol maradtak a](#) szavazástól?

Az új szavazók megjelenésének oka abban is keresendő, hogy a politikában megjelenő új formációk (pl. mozgalmak, pártok) és szereplők (mozgalmárok, aktivisták, politikusok) reménnyel tudják kecsegtetni a politika iránt kevésbé érdeklődő, vagy a politikában addig részt nem vevő, esetleg korábban kiábrándult szavazókat. Márki-Zay Péter karaktere az első fordulóban a kívülről jövő, nem pártokhoz kötődő, megújulást, a tisztakezűséget jelenthette sokak számára. Ez az imázs tovább erősödhetett a második fordulóban. Az újdonság varázsa azonban kétélű fegyver: azon szavazói csoportok, amelyek rendszeresen új felé fordulnak kevésbé lojálisak a korábban újnak gondolt szereplők felé: vagyis, amint megjelenik egy még újabb politikai szereplő gyorsan átpártolhatnak és fordulhatnak el végleg a korábbi kedvencüktől. Hasonló jelenséget többször

tapasztaltunk az utóbbi 10-15 év során: 2009-ben az LMP megjelenésével, később 2013-14 magasságában az Együtt, 2019-ben pedig a Momentum megjelenésével szavazóik egy jelentős része az újdonság és a tisztaság varázsa miatt szavazott ezen formációkra.

A második kérdésre talán ennél is nehezebb választ adni, a közvélemény-kutatók egyöntetű véleménye jelenleg, hogy Jakab Péter szavazói maradtak távol a második fordulótól, hiszen ő volt az, aki nem buzdította szavazóit, hanem [saját belátásukra bízta a döntésüket](#). Ezt azonban a jelenleg publikusan elérhető adatokból nem tudjuk számokkal alátámasztani, a kérdés legalábbis részleges megválaszolásához friss közvélemény-kutatások adataira lenne szükség, ugyanakkor azon adatsorokból sem tudnánk maradéktalan választ adni a feltett kérdésre.

1. ábra: A becsült ellenzéki szavazók részvételi aránya az első és második fordulóban

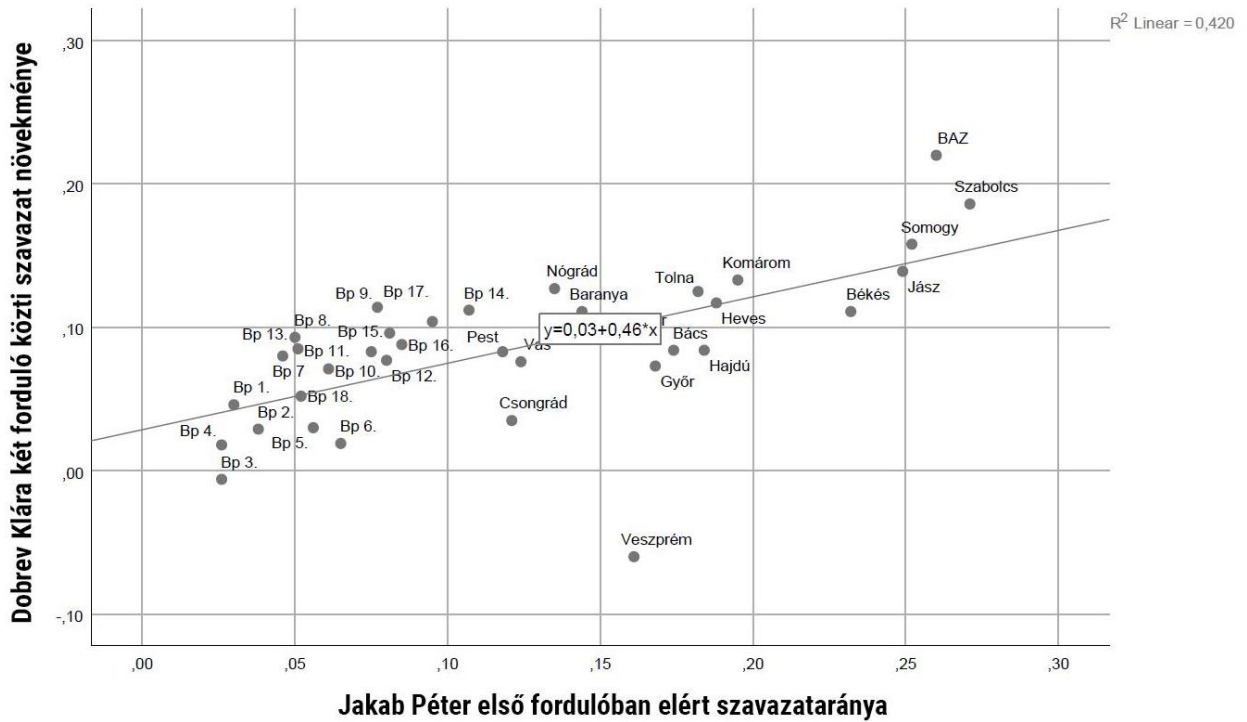
Az első diagram a becsült ellenzéki szavazók részvételi arányának változását mutatja az első és második fordulóban. A diagramról egyértelműen leolvasható, hogy a belpesti kerületekben növekedett leginkább az ellenzéki szavazók részvételi aránya (Budapest 1. számú körzetében a becsült ellenzéki szavazókhoz¹ képest többen is mentek el voksolni), míg egyes fővárosi külkerületekben ez a szám valamelyest csökkenni látszik. Ismételten megjegyeznénk, hogy a legvalószínűbb magyarázat a választási feltételek megváltozásában rejlik, a szavazók ugyanis bárhol leadhatták a voksukat. Az is jól látszik, hogy országosan nem mindenhol nőtt a részvételi kedv, ami inkább Dobrev esélyeit csorbíthatta, pont azokban a megyékben szavaztak arányaiban kevesebben, vagy hasonló arányban a második fordulóban, ahol Jakab Péter és a Jobbik helyi jelöltje az első fordulóban jól teljesített (pl. Heves, Somogy, Békés).

Hogyan befolyásolhatta a választás kimenetelét Karácsony visszalépése és Jakab tartózkodása?

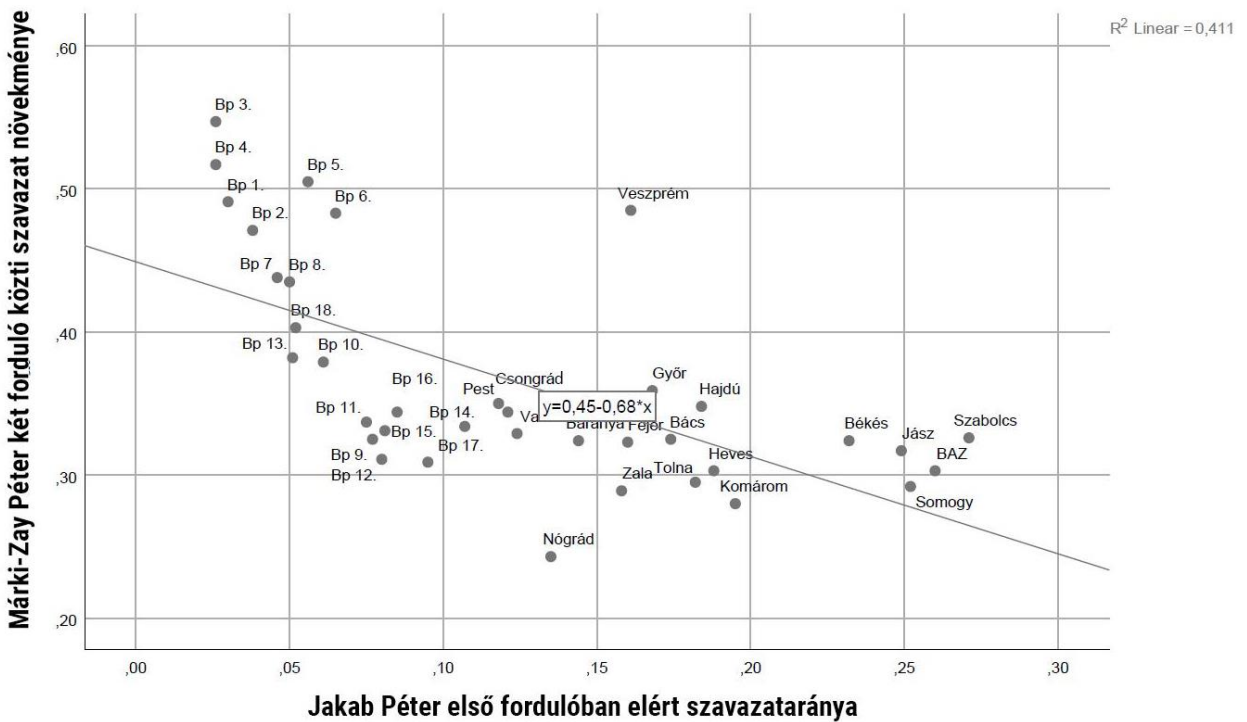
A 21 Kutatóközpont elemzése szerint Márki-Zay kevésbé tudta megszólítani az olyan megyékben élőket, ahol Jakab Péter az első fordulóban az országos átlagnál (14,08%) jobban szerepelt, ezekben a megyékben (pl. Szabolcs, Borsod-Abaúj-Zemplén, Jász-Nagykun-Szolnok) úgy tűnik, hogy Dobrev sikeresebben tudta meggyőzni és magához vonzani a jelölt nélkül maradt Jakab híveket. Ahol Jakab jobban teljesített az első körben, mint az országos átlaga, ott Dobrev Klára a második körben több szavazatot tudott bezsákmányolni. Mindezek alapján valószínűsíthető, hogy Jakab szavazói annak ellenére, hogy Jakab és a Jobbik szándékosan nem mozgósított a DK jelöltje mellett és látványosan kimaradt a második körből, így is inkább Dobrevre voksolhattak a második körben. Árnyalja a képet, hogy a jelölt nélkül maradt szavazótáborok közül Jakab hívei maradhattak otthon a legnagyobb arányban a második fordulóban, ami akár érzékenyen is érinthette Dobrev második körös eredményeit. A teljes képhez azonban az is hozzátartozik, hogy Dobrev és Jakab már az első fordulóban is ugyanazon megyékben szerepeltek jól az országos átlagukhoz képest. Dobrev Klára második körös – kisebb arányú – szavazat növelésének egyik oka az lehetett, hogy Jakab nem jutott be a második fordulóba. Talán az is magyarázhatja Dobrev vereségét, hogy Jakab nem buzdította szavazóit, hogy a második körben menjenek el szavazni és Dobrev neve mellé tegyék az ikszet.

¹ 2018-as választási részvétel, szorozva a 2019-es hatpárti szavazataránnyal

2. ábra: Korreláció Jakab Péter első fordulóban elért szavazataránya és Dobrev Klára két forduló között elért eredményének különbsége között

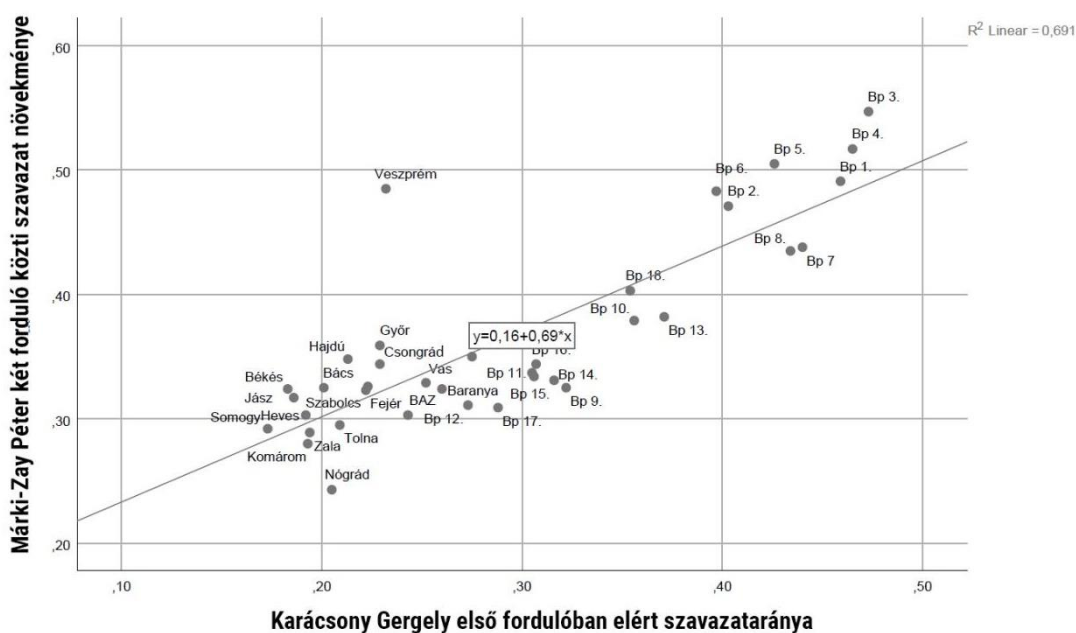
3. ábra: Korreláció Jakab Péter első fordulóban elért szavazataránya és Márki-Zay Péter két forduló között elért eredményének különbsége között

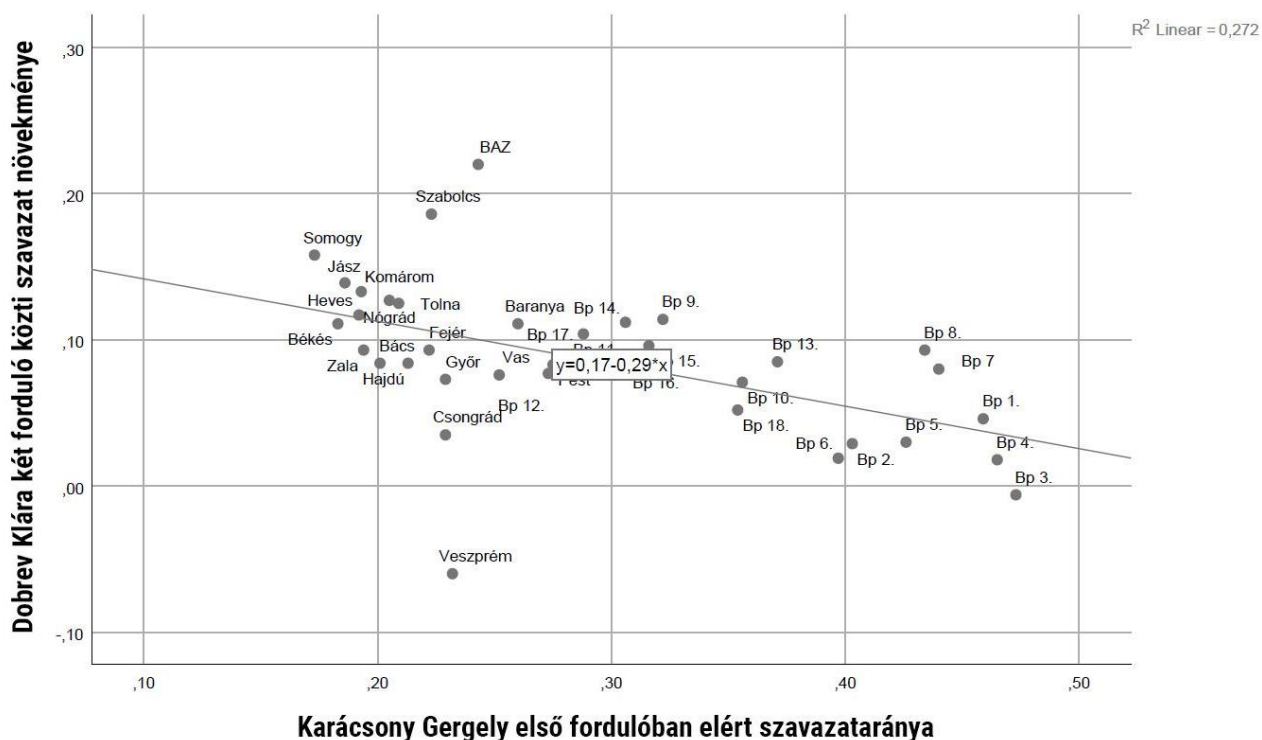
A rendelkezésünkre álló megyei adatsorokból megállapítható, hogy azokban a megyékben, ahol Karácsony Gergely jobban teljesített az első fordulóban, mint az országos átlaga, ott az MMM miniszterelnök-jelöltje több voksot tudott bezsebelni a második körben. Az első forduló után, a [ZRI által készített kutatás](#) eredményei szerint az első körben Karácsonyra szavazók 56 százaléka Márki-Zayt támogatná a második fordulóban. Ez alapján úgy tűnik, hogy Karácsony szavazói inkább vándorolhattak Márki-Zay Péterhez, ugyanakkor – a területi megoszlások alapján – közel sem egyenlő arányban. A negyedik diagram adatai alapján az tűnik ki, hogy igazán a Budapest 1-8. közötti választókerületeiben történhetett nagyobb arányú átszavazás a Karácsony hívek részéről Márki-Zay javára. A főpolgármester MZP mögé való beállása elsősorban a pesti belvárosi és budai zöldövezetekben élőköt győzhette meg arról, hogy szavazzanak a második fordulóban Márki-Zay Péterre, míg Pest egyes külvárosaiban (pl. Bp. 12) és egyes megyék esetében (pl. Békés, Győr-Moson-Sopron, Jász-Nagykun-Szolnok) kevésbé érvényesülhetett Karácsony mobilizációs hatása és egyesülhetett a már eleve Márki-Zay támogatókkal. Ugyanakkor a Budapest belvárosában megnövekedett Márki-Zayra leadott szavazatszám azzal is magyarázható, hogy sok nem budapesti lakcímmel rendelkező a fővárosban is voksolhatott, nem pedig a bejelentett, lakcímkártyán szereplő, lakóhelyén.

Hiba volna ugyanakkor azt állítanunk, hogy a második kör csakis Budapest utcáin dőlt volna el, megyei bontású adatok alapján az is kitűnik, hogy Márki-Zay az ország minden szegletében jelentősen bővítette a szavazótáborát, még azokban a megyékben is, ahol Karácsony Gergely az első fordulóban önmagához képest alulteljesített (pl. Nógrád, Zala, Tolna). Vagyis ezekben a megyékben kevésbé tudjuk Márki-Zay előretörését Karácsony visszalépésével és ajánlásával magyarázni.

4. ábra: Korreláció Karácsony Gergely első fordulóban elért szavazataránya és Márki-Zay Péter két forduló között elért eredményének különbsége között

5. ábra: Korreláció Karácsony Gergely első fordulóban elért szavazataránya és Dobrev Klára két forduló között elért eredményének különbsége között

Konklúzió

Az elemzésben abból a feltevésből indultunk ki, hogy Márki-Zay nem a semmiből jött, népszerűsége 2018 óta töretlen, országos ismertsége 2020 eleje óta igen magas. Második fordulás jó szereplése mögött számtalan ok húzódhat meg, az elemzésben emellett érveltünk, hogy a győzelméhez Karácsony Gergely visszalépése nagymértékben hozzájárult, támogatása mindenekelőtt a pesti belvárosi választókerületekben és a budai zöldövezetben járulhatott hozzá szignifikáns módon. Rámutattunk, hogy Márki-Zay olyan megyékben is jól tudott szerepelni, ahol a budapesti főpolgármester kevésbé teljesített jól az első fordulóban. Az elérhető adatokból az is kitűnik, hogy a Fekete-Győr Andrásra szavazók nagy arányban adták második körös voksukat Márki-Zayra, míg Jakab Péter szavazói inkább a második körtől való távolmaradást választhatták. Ugyanakkor fontos szem előtt tartani, hogy a területi adatokból egyéni szavazat vándorlásra csak korlátozottan lehet következtetni.

Márki-Zay megerősödése minden kétséget kizárólag új fejezetet nyithat a magyar politikában, de vajon egy személyes show lesz, vagy az időközben 4 százalékra [mért](#) MMM új szereplőként beékelődhet-e és 7. szereplőként megjelenhet-e a pártok egyezkedésében? Most, hogy letisztulni látszanak a szerepek az ellenzéki oldalon, valóban képes lesz-e újabb szavazói csoportokat

megmozgatni, ahogy azt a [ZRI egy nemrég készült kutatásában jelezte?](#) A pártpolitikán túl vajon felsorakoznak-e a Márki-Zay Péter személye mögött azok a kulturális, gazdasági elitcsoportok, véleményvezérek, akik egyik-másik jelölt mögött az előválasztás végéig (és azon túl is) ott voltak? Meddig tarthat az euforisztikus MZP varázs, vajon hol lehet Márki-Zay személyes plafonja? Képes-e azt a lendületet és tempót megtartani, amit az utóbbi hetekben láttunk tőle?

És végül, valóban elfogadják-e az ellenzéki pártok és a korábbi miniszterelnök-jelöltek Márki-Zay vezető szerepét, ahogy ígérték azt a választási eredmények ismeretében? Az előválasztás eredményei szerint ellenzéki szavazók egy jelentős része Márki-Zay mögé állt be, kérdés csupán az, hogy meg tudja-e azokat a most otthon maradt ellenzéki lelkiületű szavazókat, előválasztáson résztvevő, de nem MZP szavazókat, főleg a DK szavazókat és a kormány elmúlt 12 éves politikájából kiábrándult tömegeket is szólítani és 2022 áprilisában az urnákhoz vinni?